

o sociálních službách i na systému inspekce kvality sociálních služeb (sama byla inspektorkou). Při jednáních apod. dokázala být velmi důrazná a důsledná, vždy byla dobře orientovaná a argumentačně připravená. Spolupracovala s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, přednášela na několika univerzitách a aktivně se zúčastnila desítek odborných konferencí. Přínosná je i její publikační činnost – napsala řadu publikací o osobní asistenci a přispívala do novin a časopisů. Samozřejmě spolupracovala s mnoha NNO a vedla akreditované vzdělávací kurzy zaměřené na poskytování osobní asistence, řešení fyzické přístupnosti prostředí i služeb, legislativu, komunikaci a na další témata, vážící se k životu s postižením.

Její odchodem ztrácí nejen české hnutí osob se zdravotním postižením jednu z nejvýznamnějších osobností, empatického a laskavého člověka i bojovnici za sebeurčující život lidí s postižením a odborníci v oblasti zdravotního postižení. Jsem přesvědčen, že paní Jana Hrdá přispěla svou prací i k obohacení a rozvoji našeho oboru, k posunům ve vnímání osob s postižením a otevření tematiky zdravotního postižení v kontextu sociální práce. Její obrovská vůle a její úsilí prosvěčující křesťanská láska k bližním nám může být nejen vzorem, ale také trvalou výzvou.

Libor Novosád,

*Katedra křesťanské sociální práce,
CMTF UP v Olomouci*

Projekt

Formování profese interkulturní pracovník/ce v České republice. Nástroj posilování sociální soudržnosti kulturně diverzifikované společnosti

Ve všech zemích EU s delší migrační historií si politici a vykonavatelé veřejné moci dlouhodobě uvědomují nutnost vytváření nových přístupů a strategií, které budou vhodně reagovat na sociokulturní proměny společnosti, které souvisejí s nárůstem počtu obyvatel s migrantským původem. Interkulturní práce/mediace je již jedním z obvyklých nástrojů nakládání s kulturní rozmanitostí zejména v rámci komunální politiky a také v České republice přibývá iniciativ v této oblasti.¹

Je zřejmé, že soužití v etnicky pestřejší společnosti klade na její členy zvýšené nároky na toleranci, komunikační dovednosti a respekt k jinakosti. Nese s sebou zvýšené riziko potenciálních a reálných konfliktů vyplývajících

z komunikačních problémů, předsudků větší nové společnosti vůči důsledkům migrace, migrantům a jiným kulturám a naopak. Interkulturní práce neboli pomoc migrantům, majoritní společnosti, veřejným institucím při vzájemné komunikaci je disciplína, která má sloužit coby nástroj podpory přátelského soužití v kulturně diverzifikované společnosti. V ČR byla pojmenována nedávno v rámci mezinárodního projektu Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu *Formování profese „sociokulturní mediátor“ – inspirace portugalským modelem* nevládní organizace InBáze, o. s., nicméně fakticky byla vykonávána od 90. let 20. století, kdy se otevřely české hranice a migranti začali přijíždět ve větším počtu. Její profil se etabluje v České republice

Carlos Gimenez, antropolog, expert na interkulturní mediaci. Foto: InBáze

zejména na půdě nevládních organizací jako reakce na potřebu odborníků, migrantů a veřejných institucí zajistit profesionální služby v rámci pomáhajících profesí, které napomohou odbourávat jazykové a sociokulturní bariéry mezi majoritou a migranty a přispějí k efektivní komunikaci v interkulturním prostředí a k odbourávání neprofesionálních zprostředkovatelských služeb pro migranty, které často hraničí s vykořisťováním. Interkulturní práce stojí bok po boku dalším nově vznikajícím disciplínám, jako je interkulturní mediace a komunitní tlumočení, sdílí s nimi obdobná východiska, cíle a situace, kde se uplatňují, stejně jako pochybnosti a výzvy o dalším směřování.

Myšlenka projektu, který je realizován v partnerství s Vysokým komisariátem pro imigraci a interkulturní dialog, ACIDI, I.P., z Portugalska od 1. 12. 2012 do 30. 11. 2014, se zrodila ze společné potřeby nevládních organizací pracujících v oblasti integrace migrantů v ČR, Odboru azylové a migrační politiky MV ČR a MPSV, prodiskutovat a sjednotit praxi jednotlivých nevládních organizací při zaměstnávání migrantů v roli tlumočnicků, asistentů, mediátorů a systémově ukotvit a profesionalizovat výkon

interkulturní práce. Záměrem byla také snaha podpořit migranty v aktivní a odpovědné roli aktérů integrační politiky České republiky.

V rámci projektu jsme se zaměřili na analýzu dobré praxe zapojování migrantů v roli pomáhajících profesionálů v zahraničí a ČR a vytvořili jsme tematickou síť o 19 členech, která se scházela cca 4x ročně a diskutovala nad kompetencemi, činnostmi a pracovním uplatněním interkulturních pracovníků a zkušenostmi a potřebami z praxe v celé ČR po dva roky. Tematickou síť tvořil zahraniční partner projektu Vysoký komisariát pro imigraci a interkulturní dialog z Portugalska, za státní správu se účastnil Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, Odbor sociálních služeb MPSV, Ředitelství služby cizinecké policie ČR a Odbor center na podporu integrace cizinců Správy uprchlických zařízení MV ČR. Za samosprávu se zapojilo Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců se sídlem v Brně, za mezivládní organizace Mezinárodní organizace pro migraci a za nevládní organizace Asociace mediátorů České republiky, Diecézní katolická charita Hradec Králové, Charita Česká republika, InBáze, o. s., Integrační centrum Praha, o. p. s.,

Studenti kurzu pro interkulturní pracovníky. Foto: InBáze

Klub Hanoi, MOST PRO, o. p. s., META – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro integraci, Sdružení pro integraci a migraci, Sdružení občanů zabývajících se emigranty.

Pro vydefinování kompetencí interkulturních pracovníků jsme vycházeli zejména ze zkušeností poskytování asistenčních služeb na odděleních pobytu cizinců Odboru azylové a migrační politiky MV ČR. Konkrétně InBáze, o. s., od roku 2011 působí přímo na odděleních pobytu cizinců v Praze, kde pracuje tým profesionálů – migrantů a migrantek, kteří nabízejí tlumočení, pomoc s vyplněním formulářů a základní pobytové poradenství v 7 jazycích. Tým doposud sestával z kolegyně a kolegů z Mongolska, Sýrie, Vietnamu, Běloruska, Ruska, Francie, České republiky, Palestiny. Daná pozice byla podle inspirace z Portugalska původně pojmenována sociokulturní mediátor, nyní je nazývána zejména z důvodů rozdílných kompetencí nově formované profese a profilu mediátora podle zákona o mediaci č. 202 z roku 2012 *interkulturní pracovník/ce*.

V rámci úsilí o etablování a systémové ukotvení profese interkulturní pracovník se podařilo vyjednat s MPSV zapsání profese do Národní soustavy kvalifikací a Národní soustavy povolání, což s sebou nese jasné popsání kompetencí

profese a možnost složit kvalifikační zkoušky pro získání osvědčení pro výkon profese. Dlouhodobějším cílem je začlenění profese do zákona o sociálních službách.

Analýza zahraniční praxe ve Francii, Španělsku, Portugalsku, Velké Británii, Belgii, Finsku, Rakousku a Německu přinesla poznatek, že mezi priority integrační politiky zejména na lokální úrovni patří kontinuálně podporovat a profesionalizovat služby tlumočení, asistence na úřadech a dalších veřejných institucích, vyjednávání a prevence konfliktů v komunitách a v sousedství vykonávané primárně migranty či osobami se zkušeností migrace a znalostí více jazyků a kultur. Převažující pojmenování dané profese je interkulturní mediátor a komunitní tlumočnick. Zásadní je, že služby těchto profesionálů v převažující míře financují obce, tj. samospráva. Za prioritu je vždy považováno zajištění kontinuity vzdělávání v různém rozsahu – od kratších kurzů po vysokoškolské programy a etablování profese je často spjata se zakládáním profesních asociací. Pro rozvoj teoretických a metodologických východisek interkulturní práce v ČR nám největší inspirací byla práce průkopníka interkulturní mediace v Evropě Carlose Giméneze Romera ze Španělska a výstupy z Mezinárodní konference o interkulturní mediaci pořádané v rámci projektu v červnu 2013.

V ČR doposud chybí na míru šité vzdělávání v interkulturní práci. V rámci projektu je proto realizován *pilotní kurz pro interkulturní pracovníky* s názvem *Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách se zaměřením na asistenci a poradenství migrantům, který jsme akreditovali ve spolupráci s CARITAS Vyšší odbornou školou sociální Olomouc. Kurz má 250 hodin, z toho 40 hodin tvoří praxe a je určen pro 6 jazykových specializací – pro ruštinu, angličtinu, čínštinu, mongolštinu, arabštinu a vietnamštinu. Kurzu se účastní 29 studentů migrantů a migrantek z Číny, Vietnamu, Mongolska, Súdánu, Ruska, Běloruska, Ukrajiny, Mexika, Alžírsko, Palestiny, Sýrie, Egypta, Libanonu, Čečenska, Rumunska a Moldavska a závěrečné zkoušky budou v říjnu. Na podzim 2014 budou také vydány *slovníky interkulturní práce pro ruštinu, angličtinu, čínštinu, mongolštinu, arabštinu a vietnamštinu, španělštinu a publikace Formování profese interkulturní pracovník(ce). Zabranění zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR.**

Z výše uvedených informací je patrné, že se toho již na poli interkulturní práce v ČR mnoho odehrálo. Škála využití interkulturní práce je široká a dále se rozvíjí. Pro udržitelnost našeho úsilí je nutné v následujících letech pokračovat v práci na několika úrovních:

- na úrovni systémového etablování profese jednat s politickou reprezentací a se zástupci státní správy a samospráv o významu profese pro celou společnost, systémovém začlenění profese a zajištění finančních prostředků pro výkon profese
- na úrovni zaměstnatelnosti interkulturních pracovníků jednat se zástupci samosprávy, veřejných institucí a nevládních organizací o jejich stabilním pracovním uplatnění
- na úrovni zajištění profesionality profese zajistit realizaci adekvátních vzdělávacích kurzů poskytovaných kontinuálně vzdělávacími institucemi, nevládními organizacemi
- na úrovni zapojování migrantů a zvyšování důvěryhodnosti interkulturních pracovníků realizovat osvětové akce ohledně významu profese mezi migranty, které povedou k vybudování důvěry migrantů ve služby interkulturních pracovníků a k nárůstu motivace zájmu o výkon profese

- na úrovni celospolečenského uznání profese realizovat osvětové akce a kampaně ohledně přínosu profese pro celou společnost

Jedná se o náročnou práci, která vyžaduje nejen zapálené lidi, kteří ji chtějí vykonávat, ale také příznivé politické klima, dostatek finančních zdrojů a přítomnost migrantů v ČR. Je také nutné dělat kvalitní výzkumy zaměřené na sociální situaci usazených migrantů v ČR a vztahy mezi migranty a majoritou, které zajistí solidní argumentaci pro podporu uznání profese veřejností².

*Eva Dohnalová,
metodička projektu
InBáze, o. s.*

Poznámky:

- 1 O zahraniční zkušenosti s interkulturní prací pojednává připravovaná publikace *Formování profese interkulturní pracovník(ce). Zabranění zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR*, která bude dostupná na www.interkulturniprace.cz.
- 2 Více informací naleznete na nově spuštěných webových stránkách projektu www.interkulturniprace.cz nebo u metodičky projektu Evy Dohnalové, e-mail: dohnalova@inbaze.cz.

Inzerce

Centrum nové naděje Frýdek-Místek a Institut pro systemickou zkušenost - MC Praha
Lektoři: PhDr. Vráťa Strnad, Mgr. Petr Oroszy, Mgr. Marek Jargus
UMĚNÍ NASLOUCHAT „jiné“ vzdělávání v sociální práci pro pomáhající profese 200 hodin - akreditace MPSV
systemická výuka — umění rozhovoru sebezkušenost — umění ticha supervize — umění zrcadlení
Začínáme v březnu 2015 v Ostravě!!! Cena za osobu je 24 500 Kč
Bližší informace: www.cnnfm.cz nebo www.ispolu.cz